
Asianro 284/05.15.00/2020

§ 99**Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelma 2020-2023**

Johtava asiantuntija Arja Iho 12.8.2020:

Ehkäisevästä työstä säädetään mm. laissa ehkäisevästä päihdetyöstä, terveydenhuoltolaissa, mielenterveystalveissa ja päihdehuoltolaissa.

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) velvoittaa kunnan nimeämään ehkäisevän päihdetyön toimielimen, jonka tehtävänä on:

- 1) kunnan päihdeolojen seuranta ja niitä koskeva tiedotus,
- 2) päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevan tiedon tarjoaminen yksilöille ja kuntalaisille,
- 3) päihdehaittojen ehkäisyn osaamisen lisääminen kaikissa kunnan tehtävissä,
- 4) ehkäisevän päihdetyön edistäminen kunnan eri hallinnonaloilla,
- 5) kunnan toimien sovittaminen yhteen alkoholi- ja tupakkalain valvonnan, poliisin, järjestöjen ja elinkeinotoimijoiden alkoholin, tupakan, huumausainneiden- ja rahapelaamisen haittojen ehkäisyä tukevien toimien kanssa,
- 6) ehkäisevän päihdetyön yhteydessä edistää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia päihteiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi viranomaisyhteistyöllä, viranomaisille annettavilla lausunnoilla sekä kunnan omilla toimilla.

Kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellinen mielenterveystyö, jonka tarkoituksena on yksilön ja yhteisön mielenterveyttä suojaavien tekijöiden vahvistaminen sekä mielenterveyttä vaarantavien tekijöiden vähentäminen ja poistaminen. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 § 27)

Kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellinen päihdetyö, jonka tarkoituksena on vahvistaa yksilön ja yhteisön päihteettömyyttä suojaavia tekijöitä sekä vähentää tai poistaa päihteisiin liittyviä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 § 28)

Raision kaupungin strategiassa vuosille 2017-2021 on sitouduttu nuorten päihteiden käytön ehkäisyyn ja työikäisten ja ikääntyvien päihteiden käytön aiheuttamien haittojen vähentämiseen.

Päihde- ja mielenterveystyö eivät ole sama asia, mutta monesti ongelmat kietoutuvat yhteen. Suojaavat tekijät ovat yhteisiä. Monilla ehkäisevän työn toimilla voidaan vaikuttaa kumpaankin ongelmaan. Ehkäisevän päihdetyön rinnalla tulee edistää kuntalaisten psyykkistä hyvinvointia, osallisuutta ja mielenterveyttä.

Ehkäisevä työ kattaa kaikki toimijat ja toiminat. Raision kaupunginjohtaja on 27.4.2018 asettanut ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön poikkihallinnollisen työryhmän. Työryhmään nimettiin edustajat varhaiskasvatuksesta, yläkoulusta, alakoulusta, vapaa-aikatoimesta, terveysneuvonnasta, ikäihmisten palveluista, päihde- ja mielenterveystalveluista, perhepalveluista ja sosiaali- palveluista.

Ehkäisevä työ, päihdekasvatus, erilaisuuden hyväksyminen ja välittämisen kulttuurin edistäminen tulee aloittaa hyvin varhain, viimeistään varhaiskasvat- tasiässä. Työn tulee sisältyä osana kaikkea toimintaa ja olla helposti toteutet- tavissa normaalissa vuorovaikutuksessa.

Nuorten päihteiden ja nikotiinituotteiden käyttö sekä haitallinen digipelaami- nen ja some-viestintä kuuluvat monen nuoren elämään. Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelmassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistä- mistä ja päihteiden käytön ehkäisyä tuetaan tehokkaiksi todetuilla toimenpi- teillä ja ehkäisevä päihdetyö mm. sisällytetään opetussuunnitelmaan ja eri oppiaineisiin.

Aikuisten ja ikääntyvien päihteiden käytölle ja hyvinvoinnin heikkenemiselle altistavia tekijöitä ovat ahdistuneisuus, masennus ja yksinäisyys ja myös toi- sinpäin. Elämäntapahtumat kuten työttömyys, eläkkeelle siirtyminen, sairau- det, avioero, puolison kuolema tai oma vakava sairastuminen altistavat päih- teiden käytön lisääntymiselle. Usein keskimääräistä hoivapalveluikää nuorem- pien henkilöiden palveluiden tarpeeseen liittyy päihteiden käyttöä tai mielen- terveyden ongelmia. Perusterveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa tulee te- hostaa päihteiden käytön ja mielen häiriöiden tunnistamista ja puheeksiottoa. Erityisesti elämän käännekohdissa ja esimerkiksi asiakkuuden siirtymisessä työterveydenhuollosta terveyskeskukseen, tulee huomioida elintavat ja ohjata matalalla kynnyksellä terveyttä tukevaan toimintaan ja jatkohoitoon. Osalli- suutta vahvistavat toimintamuodot torjuvat yksinäisyyttä, tukevat arjen hallin- taa ja lisäävät kokemusta kuulluksi tulemisesta. Ehkäisevän päihde- ja mie- lenterveystyön suunnitelmassa on ehdotettu toimenpiteitä, joilla aikuis- ja ikääntyvän väestön hyvinvointia ja osallisuutta voidaan edistää.

Oheismateriaali 7 Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelma 2020-2023

Päätösehdotus Sosiaali- ja terveystalvelujen johtaja Juha Sandberg

Sosiaali- ja terveystalvelujen lautakunta päättää omalta osaltaan hyväksyä ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelman ja lähettää sen edel- leen kaupunginhallitukselle hyväksyttäväksi ja toimenpiteitä varten.

Päätös

Lautakunta päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi. Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta edellyttää toimenpide-ehtotusten esittämistä selkeämmin ja konkreettisemmin. Lisäksi lautakunta edellyttää, että ohjelma ei saa pitää sisällään uusia vakanssiesityksiä eikä muitakaan talousarvioon liittyviä menolisäyksiä.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

